

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Archiwum i Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej

oraz Wojskowej Służby Powietrznej

87-100 Toruń, ul. Piłsudskiego 93, tel. 0048 56 65 22 186

e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

NIP 956-625-127; REGON 870502736

KRS 0000041692

Nr r-ku 82 1099 1506 0000 0000 5002 0244

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Archiwum i Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Powietrznej

87-100 Toruń, ul. Piłsudskiego 93, tel. 0048 56 65 22 186

e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

MEMORIAL

Generał Marii Wittek

Ar. Rejardus zoh. b. 2012r.

oprac. 2016r.

fol. (ksero)

Org. PET
Przyszłości
Sz Sz
Poust. w

ŚWIERCZEŃSKA Anna Teresa

I v. Kozłowska (1946)

II v. Jakubowska (1960)

ps. "Paulinka"

17-4a

ul.

tel. (22)

Kontakt

Werszela Katarzyna

4189/USK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

4189/usk

§2. §2.

Polst. W.

Śnierezeńska Anna Teresa

IV. Kozłowski

II v. Jakubowski

I/1. Relacja ✓ k. 3. s. 1-3

I/2. Dokumenty (sensu ścisłego) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne... —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie ✓

I/1 Relacje

Relacja własna Anny Teresy Świerczulskiej i v. Kozłowskiej z v. Jakubowskiej
(relacje wojennej służby i powojenne losy Anny Jakubowskiej)
podpisane i sfinansowane.

mps. oryg. K. 3 s. 1-3

Relacja upływu do Fundacji za pośrednictwem Urzędu Kwatermistrzostwa
4 2012 r.

20080
11/11

RELACJA WOJENNEJ SŁUŻBY I POWOJENNYCH LOSÓW ANNY JAKUBOWSKIEJ

Anna Teresa Swierczewska, primo voto (od 1946 r.) - Kozłowska, secundo voto (od 1960 r.) – **Jakubowska**. Urodzona 26 maja 1927 r. w Warszawie. Córka Witolda i Haliny z Natansonów. Obecnie zamieszkała w Warszawie przy ul. tel.

Ojciec – inżynier agronom zmarł po krótkiej chorobie w 1933 r. Matka – nauczyciel szkół średnich matematyki i fizyki. W czasie okupacji niemieckiej - w 1941 r. aresztowana, uciekła ze szpitala więziennego i przeżyła wojnę pod zmienionym nazwiskiem. Po wojnie długoletnia nauczycielka szkół średnich. Zmarła w 1982 r.

Rodzeństwo : starsza siostra Maria Swierczewska ur. 9.08. 1925 r. zginęła w czasie Powstania Warszawskiego, pełniąc funkcję sanitariuszki w plutonie „Alek” komp. „Rudy” bat. Harcerskiego „Zośka” AK. Młodszy brat – Witold Swierczewski, ur. W 1931 r. – inżynier telekomunikacji, po wojnie osiedlił się w USA.

Przed wojną uczęszczałam do prywatnej szkoły Jadwigi Kowalczykówny i Jadwigi Jawurkówny, mieszczącej się w Warszawie przy ul. Wiejskiej 5. Nie należałam do harcerstwa, gdyż w tych latach nie było w szkole ZHP. W czasie okupacji niemieckiej kontynuowałam naukę na tajnych kompletach .

Do Powstania Warszawskiego (kiedy nasza kamienica została zburzona) mieszkalam w Warszawie przy ul. Czackiego 6. Po aresztowaniu Matki opiekowała się mną i moim rodzeństwem Babcia (matka mojego Ojca). Żyliśmy głównie ze sprzedaży przedwojennych rzeczy i zarobków ciotki, która wraz z 2 dziećmi u nas zamieszkała.

Na początku 1942 r. wstąpiłam do organizacji PET (Przyszłość), do której wprowadziła mnie starsza siostra mojej koleżanki – Halina Urbanowicz. W Pecie należałam do grupy dziewcząt kierowanych przez Wandę Czeczerdę i Wandę Leopold. Praca w tej organizacji polegała na zdobywaniu wiedzy, przygotowaniu młodzieży do przyszłej pracy publicznej i kształtowaniu własnych charakterów.

Późną wiosną 1942 r. zostałam przydzielona - wraz z Dorotą Łempicką (która zginęła w czasie Powstania) do tzw. akcji wywiadowczej, polegającej na zbieraniu informacji o niemieckim ruchu samochodów, wjeżdżających i wyjeżdżających z Warszawy od strony Mokotowa. Jesienią 1942 r., po połączeniu się Petu z Grupami Szturmowymi Szarych Szeregów (GS) i podziale na 4 hufce (plutony) zostałam łączniczką dowódcy hufca „Wola” – Jana Kopalki (ps. „Antek z Woli”). Stąd mój pierwszy pseudonim „Hanka z Woli”.

Po utworzeniu batalionu „Zośka” we wrześniu 1943r. byłam kolejno łączniczką i sanitariuszką poszczególnych plutonów 1 kompanii „Maciek”. Przeszłam przeszkolenie sanitarne, praktykę w szpitalu, przeszkolenie bojowe, kurs obchodzenia się z bronią. Wiedzę nabytą na kursach sanitarnych (głównie prowadzonych przez Zofię Krassowską) przekazywałam chłopcom w poszczególnych plutonach. Szkolenie bojowe i kurs obchodzenia się z bronią były prowadzone przez Jerzego Zborowskiego („Jeremi”), Bronisława Pietraszewicza („Lot”) i Andrzeja Malinowskiego („Włodek”).

Jako łączniczka brałam udział w przenoszeniu meldunków, broni, materiałów wybuchowych itp. Przeprowadzałam również akcję pobierania krwi, w celu ustalenia grup krwi wszystkich żołnierzy i oznaczania jej na specjalnie w tym celu nabytych medalikach. W związku z tą akcją byłam przez pewien czas dodatkowo łączniczką doktora „Broma” (Zygmunta Kujawskiego). W tym czasie d-ca 1. kompanii „Maciek” nadał mi pseudonim „Paulinka”, którym od tego czasu się posługuję.

Po akcjach bojowych pełniłam dyżury przy rannych. Na przykład przy rannym w akcji „Góral” (12. 08.1943 r.), przy postrzelonym Janu Kordulskim w pierwszy wystawieniu akcji „Kutschera”(28.01.1944r.). W bezpośredniej transfuzji oddałam krew Marianowi Sengerowi „Cichemu” ciężko rannemu w akcji na Kutschere (1.02.1944 r.)

- 2 -

Brałam udział w ubezpieczeniu akcji „szosy” („Streify” -22-23.09.1943r.), przeprowadzanej pod dowództwem T. Skalskiego przez II pluton 1 kompanii, a także w rozpoznaniu mającej się odbyć 26.04.1944r. akcji „Sonderwagen”.

W czerwcu 1944r. uczestniczyłam w szkoleniu wojskowym i ćwiczeniach polowych w „Bazie Leśnej” (Akcja par.1”) w lasach Puszczy Białej. Zespół dziewcząt, towarzyszący chłopcom, zajmował się wówczas przede wszystkim przygotowywaniem posiłków i zapewnieniem – w razie potrzeby – opieki sanitarnej.

Do Powstania Warszawskiego (1.08.1944r.) przystąpiłam jako sanitariuszka III plutonu dowodzonego przez plut. pchor. Andrzeja Sowińskiego ps. „Zagłoba”. Należałam do wchodzącego w skład batalionu „Zośka” plutonu żeńskiego „Oleńka”. Drużyna grupująca łączniczki i sanitariuszki z 1. kompanii była kierowana przez Hannę Bińkowską ps. „Joanna”, której bezpośrednio podlegałam.

W pierwszych dniach sierpnia uczestniczyłam na Woli w działaniach plutonu w charakterze sanitariuszki, a w razie potrzeby również spełniałam rolę łączniczki. 8 sierpnia nad ranem brałam udział (wraz z „Joanną”) w akcji przeprowadzanej przez III pluton pod dowództwem „Zagłoby”, mającej na celu unieszkodliwienie działła pancernego, poruszającego się po kolejowej linii obwodowej. Niestety, akcja nie osiągnęła celu, została okupiona ciężkimi stratami w rannych i zabitych. Za dzielną postawę i ratowanie ранego dowódcy obydwie sanitariuszki („Joanna” i „Paulinka”) zostały odznaczone Krzyżami Walecznych.

Dwa dni później zostałam ranna odłamkiem granatnika w stopę, wskutek czego dr „Brom” amputował mi duży palec lewej nogi. Unieruchomiona na pewien czas, zostałam przewieziona na ul. Hipoteczną (w tym czasie oddziały „Zośki” wycofywały się z Woli na Stare Miasto). Po zewnętrznym zaleczeniu rany, nie mogąc wrócić na linię, zostałam skierowana do służby sanitarnej w zorganizowanym przez dra „Broma” szpitalu, mieszczącym się przy ul. Miodowej 23. Tam w ostatnich dniach sierpnia znalazła się ciężko ranna w nogi moja siostra Maria Swierczewska „Maryna”. W końcu sierpnia – w momencie ewakuacji szpitala, kiedy próba przeniesienia siostry kanałami okazała się niemożliwa, postanowiłam pozostać z nią i innymi rannymi na Starówce. Zamiaru tego nie mogłam zrealizować, gdyż sanitariat otrzymał zadanie zaopiekowania się rannymi, którzy w czasie ewakuacji mogli o własnych siłach przedostać się kanałami do Śródmieścia.

Po przejściu kanałami do Śródmieścia przez wiele dni żyliśmy utrzymywaną nadzieją, że uda się ocalić pozostawionych rannych. Nie wiedziałam, że przed wkroczeniem na Stare Miasto, Niemcy zbombardowali szpital, w którym zginęła wraz z częścią rannych moja siostra.

Po krótkim odpoczynku w Śródmieściu, od 5 września mimo ropiejącej rany i ogólnego wyczerpania uczestniczyłam w dalszych walkach resztek batalionu „Zośka” na Czerniakowie w rejonie ulic Okrag, Ludna, Wilanowska. 23 września – po upadku Czerniakowa, kiedy zawiodły nadzieje na przedostanie się łodzią na drugi brzeg Wisły, próbowałam wraz z kolegami przedostać się na Pragę na zbudowanej ze szczątków kajaka prowizorycznej tratwie. Próby te okazały się bezskuteczne.

Zatrzymana przez Niemców, wraz z Henrykiem Kozłowskim „Kmitą” (od 18.08.1944 p.o. dcy 1. kompanii „Maciek”), zostaje wywieziona do Pruszkowa, a następnie skierowana do obozu. W drodze uciekamy razem i zamieszkuję tymczasowo u jego rodziny w Brwinowie do czasu powrotu mojej matki zza Wisły w styczniu 1945r.

W marcu 1945 r. podejmuję naukę i w sierpniu zdaję maturę w Liceum Ogólnokształcącym we Włochach pod Warszawą. Jesienią 1945 r. rozpoczynam studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego (psychologia). W 1946 r. wychodzę za mąż za Henryka Kozłowskiego, a w 1947r. rodzę syna – Tomasza.

W 1945 r. nie uczestniczyłam w działalności tzw. „drugiej konspiracji”. Pomagałam natomiast kolegom w pracach związanych ze sporządzaniem list poległych i zabezpieczaniem pomocy rodzinom oraz ekshumowaniem ciał i organizowaniem pogrzebów na kwaterze „Zośki” Cmentarza Wojskowego w Warszawie. Z tego też względu nie uznałam za potrzebne ujawnianie jakiejkolwiek działalności konspiracyjnej w akcji przeprowadzanej przez „Radosława” w 1945 r. 13 stycznia 1949 r. zostałam aresztowana za rzekomą działalność zmierzającą do usunięcia przemocą władz PRL (art.86 par.1 i 2 KKWP i art.4 par. 1 Dekretu z 13 .06. 1946 r. przy zastosowaniu art.32 par 1 KKWP). Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z listopada 1949 r. zostałam skazana pierwotnie na 5 lat więzienia, a następnie – na skutek rewizji prokuratora - wyrok mój został podwyższony do 8 lat więzienia. W tym samym okresie zostało aresztowanych 32 moich kolegów z bat. „Zośka” i jedna koleżanka. Przebywałam w więzieniu do 21 maja 1954 r., kiedy zostałam zwolniona na mocy amnestii z 22 .11.1952 r. Przez okres ponad pięciu lat moim niespełna dwuletnim synem pozostawionym bez opieki rodziców (ponieważ mój mąż także aresztowany i początkowo skazany na karę śmierci również przebywał w więzieniu) opiekowała się moja matka. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego dla m.st. Warszawy w Wydziale VII Karnym z 19 marca 1957 roku zostałam całkowicie uniewinniona z popełnienia zarzucanych mi przestępstw i zrehabilitowana.

Po wyjściu na wolność nie mogłam znaleźć pracy. W rezultacie zatrudniono mnie w Spółdzielni Odzieżowej „Astra”, skąd odeszłam na własną prośbę w 1960 r. Ponieważ odmówiono mi zaliczenia przebytego okresu studiów, a nie mogłam zrezygnować z pracy zarobkowej, byłam zmuszona zrezygnować z dalszej nauki. W latach 1961-1982 pracowałam w Stowarzyszeniu Elektryków Polskich. Początkowo jako redaktor w Biurze Wydawnictw, a następnie w Zarządzie Głównym jako kierownik Działu Prasowego. Redagowałam Biuletyn Informacyjny, opracowywałam plany i sprawozdania, przygotowywałam materiały na konferencje SEP itp. Byłam redaktorem jednego z wydanych tomów Historii Elektryki Polskiej i 2 zeszytów Słownika Biograficznego Techników Polskich.

W momencie jego tworzenia wstąpiłam do koła „Solidarności” nr 926, grupującego pracowników Naczelnej Organizacji Technicznej oraz wszystkich zrzeszonych w niej stowarzyszeń. Wkrótce zostałam wiceprzewodniczącą tego koła (liczącego ponad 500 osób) i działałam w nim aktywnie do czasu jego rozwiązania.

W 1956 r. rozwiodłam się z Henrykiem Kozłowskim, a w 1960 r. ponownie wyszłam za mąż za Romualda Jakubowskiego – adwokata (b. zast. d-cy bat. „Odwet” AK). W 1963 r. urodziłam syna – Jerzego. Od połowy 1962 r. przeszłam na (przysługującą mi jako kombatanowi) wcześniejszą emeryturę i pracowałam już tylko dorywczo.

W 1989 r. pracowałam w biurze Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie, przygotowującym pierwsze wolne wybory w Polsce. Następnie współredagowałam „Informator Parlamentarny”, wydawany przez OKP i Komitety Obywatelskie (do nr 21 z 15.07.1990 r., tj. rozwiązania Sekcji Inf. KO i odwołania jej szefa – H.Wujca). W następnych latach uczestniczyłam w pracach Fundacji „Pomoc Społeczna SOS” J. Kuronia, a od 1993 r. do końca 2009 r. pełniłam funkcję członka Zarządu Fundacji Filmowej Armii Krajowej. W tym czasie FFAK wyprodukowała 21 filmów dokumentujących działania Armii Krajowej. Od 2010 r. – ze względu na zły stan zdrowia – zrezygnowałam z pełnionej funkcji i zostałam powołana do Rady Fundacji. W 2010 r. weszłam do składu Rady Społecznej działającej przy Rzeczniku Praw Obywatelskich. W 2011r. zostałam powołana do składu Kapituły Orderu Odrodzenia Polski, działającej przy Prezydencie Rzeczypospolitej Polski.

Odznaczenia : Krzyż Walecznych (z 21.08.1944r., zweryfikowany w 1989 r.), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2006), Warszawski Krzyż Powstańczy (1992), Krzyż Armii Krajowej (1984), Krzyż Partyzancki (1995), Złoty Krzyż Zasługi (1976) i inne.

M. Jakubowska

T. 4189/486

S2. S2.

Polst. W

SWIERZEWSKA Anna Teresa

I v. Kozłowska

II v. Jakubowska

III v. Nazmiskowe karty informacyjne

2

T. 4189/Lsk

Sz. Sz.

Poln. W.

SKIERZEŃSKA Anna Józefa

I v. Kozłowski

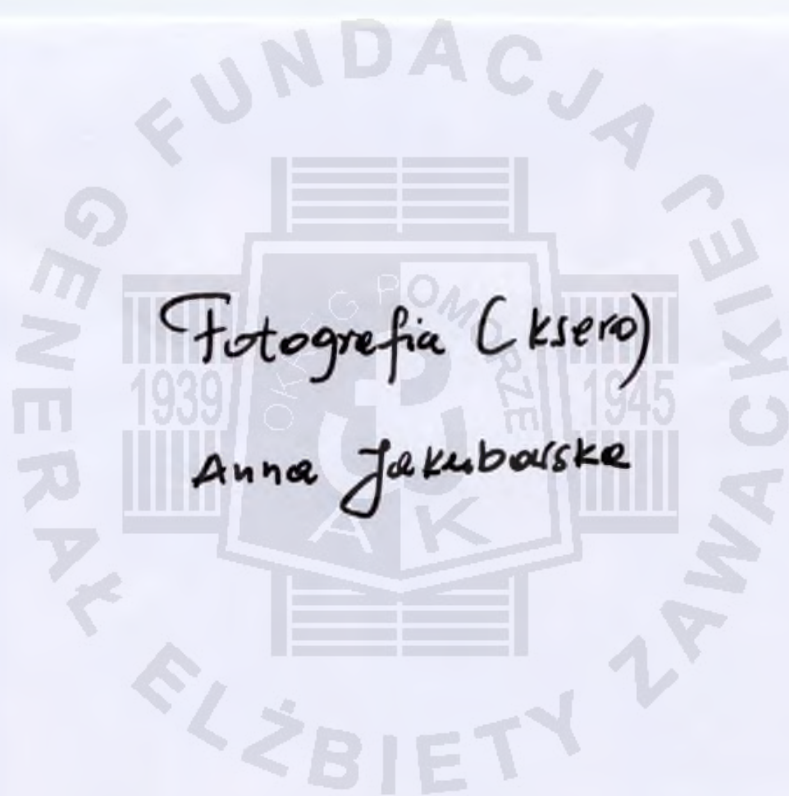
II v. Jakubowski ps. "Pierścionek"

ur. 4 1927 r. w Ł-ku.

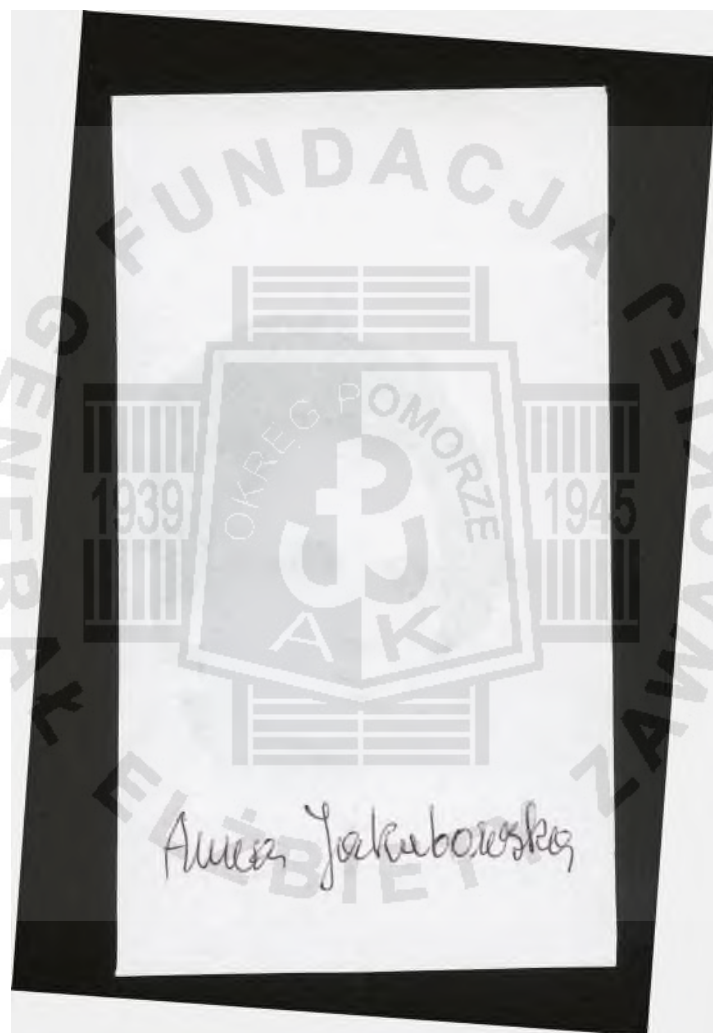
Na początku 1942 r. wstąpiła do organizacji PET (Przyszłość)
uprowadzona przez H. Urbanowicz. W 1942 r. przetranszowana do oboj-
wiedlowej. Jesienią wstąpiła do Sz. Sz. W 1943 r. w bot. "Zoska"
była egzekutorką. Brała udział w przekazywaniu melonów
Pierścionek też dyktował przy nauce. W Powstaniu W.
jako sanitariuszka III Plutonu dowodzonego przez "Zagłobę"
uczestniczyła na Koli, także Śródmieście Odrzańskie KW

A. Roj 2012

zob. T. 4189/Lsk, rel.

anna Teresa

